

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**
Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına şöbəsi

**ATMOSFER HAVASINA ATILAN ÇİRKLƏNDİRİCİ MADDƏLƏR ÜZRƏ
STATİSTİKAYA DAİR KEYFİYYƏT MƏRUZƏSİ**

29.04.2013

Mündəricat

1.	Statistik prosesə və məhsullara giriş.....	3
2.	Aktuallıq.....	5
3.	Dəqiqlik.....	6
4.	Vaxtlı-vaxtında olma və tam vaxtında yerinə yetirmə.....	6
5.	Bərabər giriş və aydınlıq.....	8
6.	Uyğunluq (əlaqələndirmə) və müqayisəlilik.....	9
7.	Çıxış keyfiyyət komponentləri arasında seçim.....	9
8.	İstifadəçi tələbatlarının və qavramalarının qiymətləndirilməsi.....	10
9.	İqtisadi səmərəlilik və respondentlərə düşən yük.....	10
10.	Məxfilik, şəffaflıq və təhlükəsizlik.....	11
11.	Yekun.....	11

1. Statistik prosesə və məhsullara giriş

Müşahidənin qısa təsviri

Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasının şöbəsi atmosfer havasına çirkləndirici maddələrin atılmasının müşahidəsini aparır. Müşahidə mütəmadi olaraq hər il təşkil olunur.

Müşahidənin aparılması üçün idarə, müəssisə və təşkilatlardan alınan hesabat məlumatlarından, eləcə də Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təqdim etdiyi yekun məlumatlardan istifadə olunur. Bu halda ölkə və regionlar səviyyəsində, eləcə də iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə bir sıra məlumatlar əldə edilir ki, onlar arasında atmosfərə atılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı, stasionar mənbələrdən və avtomobil nəqliyyatından atmosfərə atılan, tutulan və zərərsizləşdirilən çirkləndiricilərin miqdarı, çirkləndirici maddələr tullayan mənbələrin sayı, atmosfərə atılan istilik effekti yaradan qazların, spesifik çirkləndiricilərin miqdarı və s. göstərmək olar.

Müşahidə nəticəsində əldə edilən göstəricilər ekologiya statistikasının göstəricilər sistemində aiddir. Bu göstəricilərdən hər hansı digər statistik göstəricinin hesablanmasında istifadə olunmasa da, onlar ayrı-ayrı sferalardakı fəaliyyətlərin nəticəsində formalaşır.

Müşahidə vahidləri

Atmosfer havasının çirkləndirilməsinə dair məlumatlar “Atmosfer havasının mühafizəsinə dair” 2-TG (hava) №-li və “Avtomobil nəqliyyatından atmosfer havasına zərərli maddələrin atılması haqqında” 2-TG (hava-nəqliyyat) №-li illik rəsmi statistika hesabatları vasitəsilə toplanılır.

2-TG (hava) №-li hesabat formasında stasionar mənbələrdən atmosfərə atılan çirkləndirici maddələr əks olunur və onu tullantıların miqdarından və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, stasionar mənbələrə malik olan, atmosfer havasını çirkləndirən bütün istehsal birlikləri, müəssisə və təşkilatlar tərtib edirlər. Buraya həmçinin mənzil-kommunal təsərrüfatı, nəqliyyat və digər təşkilatların balansında olan qazanxanalar da daxildir. Hesabat Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin yerli bölmələri ilə razılaşdırıldıqdan sonra yanvar ayının 25-dək yerli statistika orqanlarına təqdim olunur. 2012-ci ilin yekunları üzrə hesabatı 588 statistik vahid

tərtib etmişdir.

2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat formasında atmosfer havasına avtomobil nəqliyyatından atılan çirkləndiricilər əks etdirilir. Hesabatı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi fevralın 25-dək Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim edir. Bu hesabat forması üzrə müşahidə vahidləri ölkədə istifadədə olan avtomobillərdir.

Əhatə

Atmosfer havasının çirkləndirilməsinin müşahidəsi Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən, atmosfer havasını çirkləndirən bütün müəssisə və təşkilatlar, həmçinin ölkə ərazisində istifadədə olan avtomobil nəqliyyatı vasitələri üzrə aparılır.

Müşahidəyə cəlb olunmuş stasionar çirkləndirmə mənbələrinə malik olan 588 müəssisədən 227-si (38.6 faiz) emal sənayesi, 46-sı (9.4 faizi) mədənçixarma sənayesi, 100-ü (17 faiz) elektrik enerjisi, qaz, buxar və kondisiyalaşdırılmış hava ilə təchizat, 95-i (16.2 faizi) tikinti, 38-i (6.5 faizi) nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 82-si (12.3 faizi) digər sahələrdə fəaliyyət göstərən müəssisələrdir.

Əsas göstəricilər:

- Atmosfer havasına atılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı;
- Atmosfer havasına çirkləndirici maddələr atan stasionar mənbələrin sayı;
- Stasionar mənbələrdən ayrılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı;
- Stasionar mənbələrdən ayrılıb, tutulub zərərsizləşdirilən çirkləndirici maddələrin miqdarı;
- Stasionar mənbələrdən atmosfərə atılan çirkləndirici maddələrin miqdarı;
- İnqrediyentlər üzrə atmosfer havasına atılan çirkləndirici maddələrin miqdarı;
- Atmosferə atılan istilik effekti yaradan ayrı-ayrı qazların miqdarı;
- Atmosferə atılan spesifik çirkləndirici maddələrin miqdarı;
- Avtomobil nəqliyyatından atmosfərə atılan çirkləndirici maddələrin miqdarı.

Müşahidə forması

Dövlət Statistika Komitəsinin 28 iyun 2011-ci il tarixli, 17/5 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Atmosfer havasının mühafizəsinə dair” 2-TG (hava) №-li hesabat forması hər hesabat dövrü üçün 2 nüsxədə onu təqdim etməli olan məssisələrə göndərilir. Müşahidə vahidlərinin işini asanlaşdırmaq məqsədilə eyni sərəncamla

təsdiq olunmuş, çirkləndiricilərin miqdarını hesablamağa və tərkibini müəyyənləşdirməyə imkan verən metodoloji izahat da müşahidə formasına əlavə edilir.

2. Aktualıq

Atmosfer havasına çirkləndirici maddələr atılmasının müşahidəsi zamanı aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

- Atmosfer havasına çirkləndirici maddələr atan stasionar mənbələr;
- Stasionar mənbələrdən ayrılan çirkləndirici maddələr;
- Stasionar mənbələrdən ayrılan çirkləndirici maddələrin tutulub zərərsizləşdirilməsi;
- Stasionar mənbələrdən atmosfərə atılan çirkləndirici maddələr;
- Atmosferə atılan istilik effekti yaradan qazlar;
- Avtomobil nəqliyyatından atmosfərə atılan çirkləndirici maddələr və s.

Atmosfer havasına çirkləndirici maddələr atan stasionar mənbələr dedikdə, atmosfərə zərərli maddələr atan xüsusi qurğular nəzərdə tutulur. Borular, aerasional fonarlar, ventilyasiya şaxtaları və s. qurğular mütəşəkkil mənbələr hesab olunur. Stasionar mənbələrə həmçinin, kip olmayan texnoloji qurğuların, qazburaxan və digər mütəşəkkil olmayan mənbələrdən zərərli maddələri atmosfərə buraxılan, yanan terrikonlar (şaxtalardan çıxan boş suxurlardan düzələn konusşəkilli təpələr) və filizin işə yaramayan layları, rezervuarlar da aid edilir.

Stasionar mənbələrdən ayrılan çirkləndirici maddələr isə bütün mütəşəkkil və qeyri-mütəşəkkil mənbələrdən atılan, həmçinin zərərli maddələrin tutulması və zərərsizləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan qaztəmizləyici və toztutan qurğulardan keçmədən atmosfərə daxil olan çirkləndirici maddələri əks etdirir. Stasionar mənbələrdən ayrılan çirkləndirici maddələrin bir hissəsi təmizləyici qurğulara daxil olur və sonradan zərərsizləşdirilir, digər hissəsi isə təmizlənmədən atmosfərə atılır. Başqa sözlə, stasionar mənbələrdən atılan bütün çirkləndirici maddələrin miqdarı təmizləyici qurğulara daxil olan və təmizlənmədən atılan maddələrin cəminə bərabərdir. Təmizləyici qurğulara daxil olan, lakin zərərsizləşdirilməyən məbləğlə təmizləyici qurğulara daxil olmadan atılan çirkləndirici maddələrin cəmi stasionar mənbələrdən atmosfərə atılan çirkləndirici maddələri təşkil edir.

İstilik effekti yaradan qazlar Yer səthinin əks etdirdiyi infraqırmızı şüaların kosmosa daxil olmasını əngəlləyən və bununla da, Yer səthinin və atmosferin aşağı təbəqəsinin qızmasına, eyni zamanda Ozon qatının dağılmasına səbəb olan qazlardır. Karbon

qazı, metan, azot bir oksid, hidroflüorkarbonlar, kükürd altı flüorid, perflüorkarbonlar belə qazlara aiddir.

Avtomobil nəqliyyatından atmosfərə atılan çirkləndirici maddələr dedikdə avtomobillərdən hava hövzəsinə atılan karbon oksidləri, azot oksidləri, karbohidrogenlər, spesifik tullantılar başa düşülür.

3. Dəqiqlik

Atmosfer havasına çirkləndiricilərin atılmasının müəyyənləşdirilməsində qarşıya qoyulan vəzifələrin keyfiyyətli həlli üçün Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına şöbəsi ilk növbədə yerli statistika orqanlarından qəbul edilən ilkin məlumatların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində mütəmadi olaraq metodoloji işləri davam etdirir. Yerli statistika orqanlarının əməkdaşları mütəmadi olaraq seminarlarda iştirak edir, hər hansı metodoloji yeniliklər baş verərsə onlar operativ olaraq məlumatlandırılırlar, bu məsələlərlə əlaqədar onların sorğu-sualları daim cavablandırılır.

Hesabat məlumatlarının düzgünlüyünün yoxlanılmasında məntiqi yoxlama üsulundan istifadə olunur. Səhvlər aşkar edildikdə hesabatı təqdim edən müəssisə və təşkilatlara, eləcə də yerli statistika orqanlarına məlumat verilir.

D4. Sorğuya cavab vermiş vahidlərin xüsusi çəkisi (hesabat intizamı)

Cədvəl № 1

	2011	2012
Məlumatların toplanması üçün müəyyənləşdirilmiş statistik vahidlərin siyahısındakı vahidlərin sayı	666	700
Hesabatı təqdim etmiş statistik vahidlərin sayı	627	588
Hesabatı təqdim etmiş statistik vahidlərin xüsusi çəkisi (%)	94.1	84.0

4. Vaxtlı-vaxtında olma və tam vaxtında yerinə yetirmə

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin “Yerli statistika orqanları üçün statistik işlər proqramı”na əsasən 2-TG (hava) №-li hesabat forması müəssisələr tərəfindən yanvar ayının 25-dək yerli statistika orqanlarına təqdim olunur. Yerli statistika orqanları məlumatları xüsusi proqram əsasında kompüterə daxil edərək elektron formada Baş Hesablama Mərkəzinə, sonuncu isə ilkin nəticələri

mart ayının 19-dək Aparatın Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına şöbəsinə təqdim edir. 2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat forması isə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən fevral ayının 25-dək Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim olunur və elə həmin gün ilkin nəticələr təhlil olunur. Bununla da atmosferin çirklənməsinə dair məlumatların toplanması prosesi başa çatır. Əldə edilmiş məlumatlar ilkin olaraq “Statistik nəşrlər kataloqu”na uyğun olaraq aprel ayında Məlumatların yayılması şöbəsi tərəfindən hazırlanan “Azərbaycan rəqəmlərdə” adlı statistik məcmuədə, may ayında isə BHM-in Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına məlumatlarının işlənməsi şöbəsi tərəfindən hazırlanan “Təbii ehtiyatların mühafizəsi və istifadəsinin əsas göstəriciləri” adlı statistik bülletendə dərc edilir. Lakin adı çəkilən nəşrlərdə atmosferin çirklənməsilə bağlı əldə olunmuş məlumatların sadəcə bir qismi dərc olunur. Avqust ayında şöbə tərəfindən nəşr olunan “Azərbaycanda ətraf mühit, meşəçilik, balıqçılıq və ovçuluq təsərrüfatları” adlı statistik məcmuədə isə atmosferin çirklənməsi ilə bağlı əldə olunmuş bütün məlumatlar əks olunur. Beləliklə, hesabat dövrünün sonuncu günündən yekun nəticələrin nəşr gününə qədər olan müddət 2-TG (hava) №-li hesabat forması üzrə 185 gün, 2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat forması üzrə isə 157 gün təşkil edir.

2012-ci il üzrə V2 (hesabat dövrünün sonuncu günündən son nəticələrin nəşr gününə qədər günlərin sayı) göstəricisi (son nəticələrin vaxtılı-vaxtında olması)

Cədvəl № 2

	2-TG (hava) №-li hesabat forması üzrə	2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat forması üzrə
Hesabat dövrü	25.01.2012	25.02.2012
Nəşr tarixi	01.08.2012	01.08.2012
Aralıq vaxt, təqvim günü	185	157
Aralıq vaxt, iş günü	125	105

2012-ci il üzrə V3 göstəricisi (nəşrin tam vaxtında yerinə yetirilməsi)

Cədvəl № 3

	2-TG (hava) №-li hesabat forması üzrə	2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat forması üzrə
Hesabat dövrü	25.01.2012	25.02.2012
Elan edilmiş nəşr tarixi	avqust 2012-ci il	avqust 2012-ci il
Faktiki nəşr tarixi	1 avqust 2012-ci il	1 avqust 2012-ci il
Aralıq vaxt (laq)	0	0

5. Bərabər giriş və aydınlıq

Atmosfer havasının çirkləndirilməsinə dair yekun məlumatlar hazırlandıqdan sonra istifadəçilərin tələbatlarının ödənilməsi məqsədi ilə bir neçə yayım vasitəsindən istifadə olunur. Belə ki, yekun məlumatların hesablanması prosesi yekunlaşdıqdan sonra ekspress-məlumat, təhlili məruzə, bülleten, statistik məcmuə hazırlanır. Statistik məcmuə Komitənin veb-səhifəsində yerləşdirilir: <http://www.stat.gov.az/source/environment/>. İllik məlumatlar Komitənin veb-səhifəsindəki statistik məlumat bazası bölməsində də yerləşdirilir: <http://www.azstat.org/MESearch/search?departament=16&lang=az>.

BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının Ekoloji göstəricilər üzrə məqsədli işçi qrupun standartları üzrə hazırlanmış cədvəllər isə qurumun veb-səhifəsində yerləşdirilir <http://www.unecce.org/stats/documents/2012.07.environ.html>.

Bundan əlavə göstəricilər və hesabat formalarına dair metaməlumatlar (<http://www.azstat.org/MetaDataG/> və <http://www.azstat.org/MetaDataW/>), həmçinin digər metodoloji izahlar da mövcuddur (http://www.stat.gov.az/menu/7/other_metadata/source/017.doc).

Nəticələrin yayımlanması üçün istifadə olunan vasitələr

Sıra №-si	Vasitə	Əldə edilmə yeri
1	Dövlət Statistika Komitəsinin veb-saytı	www.stat.gov.az
2	Nəşr olunan statistik məcmuə - “Azərbaycanda ətraf mühit, meşəçilik, balıqçılıq və ovçuluq təsərrüfatları”	http://www.stat.gov.az/source/environment/
3	Məlumat bazası	http://www.azstat.org/MESearch/search?departament=16&lang=az
4	BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının Ekoloji göstəricilər üzrə məqsədli işçi qrup tərəfindən Dövlət Statistika Komitəsinə göndərilən sorğulara cavablar	http://www.unecce.org/stats/documents/2012.07.environ.html
5	“Azərbaycan rəqəmlərdə”	http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
6	“Azərbaycanın regionları”	http://www.stat.gov.az/source/regions/
7	“Azərbaycanın statistik göstəriciləri”	http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/
8	“Azərbaycanın sənayesi”	http://www.stat.gov.az/source/industry/
9	“Azərbaycanın energetikası”	http://www.stat.gov.az/source/balance_fuel/

BA1. Kağız məcmuələr üçün abunələrin və sifarişlərin sayı

Atmosfer havasının çirkləndirilməsinə dair məlumatlar kağız formasında Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına şöbəsi tərəfindən hazırlanan “Azərbaycanda ətraf mühit, meşəçilik, balıqçılıq və ovçuluq təsərrüfatları” adlı statistik məcmuə vasitəsilə təqdim olunur. Məcmuə ümumi olaraq 150 nüsxə çap olunur ki, onlardan:

- 66 nüsxə müxtəlif nazirliklərə və digər dövlət orqanlarına, həmçinin yerli və xarici təşkilatlara;
- 33 nüsxə Dövlət Statistika Komitəsinin rəhbərliyinə, şöbələrə və yerli statistika orqanlarına;
- 51 nüsxə digər istifadəçilərə paylanılır.

BA2. Onlayn məlumat bazasına girişlərin sayı

http://www.stat.gov.az/link_click_counter/-də ətraf mühitin mühafizəsinə dair statistik məhsullardan istifadəçilərin istifadə %-ləri daimi əks etdirilir.

6. Uyğunluq (əlaqələndirmə) və müqayisəlilik

Atmosferə avtomobil nəqliyyatından atılan çirkləndiricilər Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən xüsusi metodologiya əsasında hesablanır. Əksər Avropa ölkələrində olduğu kimi, stasionar mənbələrdən atılan zərərli maddələrin miqdarı (yekun, bərk, qazşəkilli və maye inqrediyentlər üzrə) müəyyən edilmiş qaydada təsdiq olunan sahədaxili metodologiyaya uyğun olaraq keçirilən ölçmələr və hesablamalara əsasən təyin olunur.

7. Çıxış keyfiyyət komponentləri arasında seçim

Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına şöbəsinin Ekologiya, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq statistikasına sektoru BHM-nin Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikasına məlumatlarının işlənməsi şöbəsi ilə birlikdə statistik müşahidənin bütün mərhələlərində hər bir keyfiyyət aspektlərinin ayrı-ayrılıqda yaxşılaşdırılması üçün mümkün imkanlardan istifadə edir və bu sahədə müsbət nəticələrin alınması istiqamətində işlərini davam etdirir. Dəqiqlik aspekti üzrə ilkin məlumatların toplanmasına daim nəzarət edilir və məntiqi yoxlama üsulu ilə mümkün olan digər mənbələrlə müqayisə edilərək məlumatların dürüstlüyü yoxlanılır. Vaxtlı-vaxtında olma aspekti üzrə müşahidə ilə bağlı bütün işlər Kənd təsərrüfatı və ekologiya

statistikası şöbəsinin iş planına uyğun olaraq həyata keçirilir.

8. İstifadəçi tələbatlarının və qavramalarının qiymətləndirilməsi

Şöbə tərəfindən müşahidənin nəticələri nəşr olunduqdan sonra müəyyən olunmuş siyahı üzrə və istifadəçi prioriteti gözlənilməklə şərtlə məlumatlar istifadəçilərə çatdırılır.

Mütəmadi olaraq əsas istifadəçilərdən olan Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının mütəxəssisləri, qeyri-hökumət təşkilatları (Qafqaz Ekoloji QHT-lər Şəbəkəsi, Ltd Nature and Life) ilə fikir mübadiləsi aparılır, onlar tərəfindən tövsiyə olunan təkliflər araşdırılır və nəticələrin yaxşılaşdırılmasına xidmət edən təkliflər tətbiq olunur. Sonuncu dəfə Dövlət Statistika Komitəsinin 28 dekabr 2011-ci il tarixli, 38/7 nömrəli kollegiya qərarı ilə təsdiq edilmiş “2012-ci il üçün metodoloji və məlumat istifadəçiləri ilə iş planı”na uyğun olaraq şöbə tərəfindən 19 aprel 2012-ci il tarixində istifadəçilər üçün seminar təşkil olunmuşdur.

9. İqtisadi səmərəlilik və respondentlərə düşən yük

Rəsmi statistikanın keyfiyyətliliyini və ictimaiyyətin statistika inamını təmin etmək məqsədilə bu sahədə proqramların həyata keçirilməsi üzrə işlərin təşkili və aparılması statistika məlumatlarının düzgünlük, obyektivlik, müasir şəraitə uyğunluq, məxfilik və şəffaflıq prinsipinə əsaslanır.

2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat forması isə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən kağız daşıyıcılarda Kənd təsərrüfatı və ekologiya statistikası şöbəsinə təqdim edilir.

Növbəti ildən başlayaraq hesabatlar üzrə məlumatların toplanmasında informasiya texnologiyalarının imkanlarından daha geniş şəkildə istifadə edilməsi nəzərdə tutulub. Belə ki, həm 2-TG (hava), həm də 2-TG (hava-nəqliyyat) №-li hesabat formaları üzrə məlumatların onlayn rejimində qəbulu təmin olunacaq. Bu da müşahidə vahidlərinin və şöbənin əməkdaşlarının vaxtına qənaət etməsinə, vaxtında və keyfiyyətli məlumatlar əldə edilməsinə, müasir şəraitə uyğunlaşmaya imkan verəcək. Hesabat məlumatlarının kağız daşıyıcılarda qəbulundan imtina eyni zamanda şöbə əməkdaşlarına, eləcə də respondentlərə düşən yükün azalmasına şərait yaradacaq.

10. Məxfilik, şəffaflıq və təhlükəsizlik

“Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununun 16-cı maddəsinə əsasən, rəsmi statistikanın aparılması üçün yığılan, işlənən və məlumatlar bazasına daxil edilən, birbaşa və ya dolayı yolla statistik vahidlərin tanınmasına və beləliklə də, ilkin məlumatların əldə edilməsinə imkan verən hüquqi və fiziki şəxslərin ilkin statistik məlumatları konfidensial sayılır və statistik sirdir. Bu baxımdan da şöbə ilkin məlumatların məxfiliyinin qorunmasını daim izləyir və bu sahədə lazımi tədbirlər görür.

11. Yekun

Atmosfer havasının mühafizəsinə dair məlumatların istehsalı prosesində keyfiyyətin yüksəldilməsi istiqamətində işlərin daim davam etdirilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. 9 aprel 2002-ci il tarixdə “Böyük məsafələrdə havanın transsərhəd çirkləndirilməsi haqqında” Konvensiyaya qoşulmaq barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qüvvəyə minmişdir. Hazırda Azərbaycan həmin Konvensiyanın 9 protokolundan 3-nə (“Davamlı orqanik çirkləndiricilərə dair protokol”, “Ağır metallara dair protokol” və “Höteborq protokolu”) qoşulmağa hazırlaşır. Bu protokollara qoşulduqdan sonra “Atmosfer havasının mühafizəsinə dair” 2-TG (hava) №-li hesabat formasında müəyyən dəyişikliklərin aparılmasına zərurət yaranacaq. Dəyişikliklərdən sonra şöbə tərəfindən hesabat formasına yeni göstəricilərin daxil edilməsi üzrə işlər aparılacaq.